

Temamødenotat om tilbagebetaling af kontanthjælp mv. på grund af formue eller indtægter

Til brug for tema ankemøde den 3. marts 2022

I.	Indledning
II.	Lovgrundlag
III.	Generelt
IV.	Betingelser for tilbagebetaling
V.	Fradrag for indtægt
VI.	Formue
VII.	Praksis om tilbagebetaling
VIII.	De konkrete mødesager

Indhold

I. Indledning

34 af sagerne (17 dobbeltsager) på dette tematiserede møde handler om, hvornår kommunen kan kræve tilbagebetaling af ydelser, når borger har tilsidesat sin oplysningspligt eller har modtaget hjælpen uberettiget mod bedre vidende.

De underliggende sager for tilbagebetalingskravene handler om, at borgeren har haft indtægter, der ikke er trukket fra i ydelsen i forbindelse med udbetalingen, eller borgeren har fået udbetalt ydelser, som borgeren ikke havde ret til på grund af formue. Sagerne handler derfor både om fradrag for indtægter, formue og tilbagebetaling, men temaet for dette møde er betingelserne for tilbagebetaling og vurderingen af god/ond tro hos borgeren.

I det følgende gennemgås de regler, der er relevante for de sager, der er på dagsordenen.

II. Lovgrundlag

De relevante regler for sagerne på dagsordenen, findes i Lov om aktiv socialpolitik (aktivloven), senest bekendtgjort i lovbekendtgørelse nr. 241 af 12. februar 2021.

Reglerne om formue:

Uddrag af Lov om aktiv socialpolitik (aktivloven), Lov nr. 455 af 10. juni 1997, senest bekendtgjort i lovbekendtgørelse nr. 241 af 12. februar 2021.

§ 14. Kommunen kan ikke yde hjælp, hvis ansøgeren og ægtefællen har formue, som kan dække det økonomiske behov. Kommunen ser dog bort fra beløb på op til 10.000 kr., for ægtefæller 20.000 kr. Stk. 2. Der ses desuden bort fra den del af en formue, der er nødvendig for at kunne bevare eller opnå en nødvendig boligstandard, eller som bør bevares af hensyn til ansøgerens og familiens erhvervs- eller uddannelsesmuligheder.

Stk. 3. Der ses endvidere bort fra formue i form af efterbetaling af offentlige forsørgelsesydelse og øvrige offentlige sociale ydelser som følge af afgørelse eller dom. Det beløb, der ses bort fra, udgør differencen mellem den ydelse, der er udbetalt for perioden, og den retmæssige ydelse for perioden. Der ses bort fra efterbetalingen i 2 år efter udbetalingstidspunktet.

Stk. 4. Der skal tillige ses bort fra erstatning for tab af erhvervsevne, der udbetales som følge af personskade efter

- 1) lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser,
- 2) lov om erstatningsansvar,
- 3) lov om arbejdsskadesikring eller
- 4) lov om erstatning og godtgørelse til tidligere udsendte soldater og andre statsansatte med sent diagnosticeret posttraumatisk belastningsreaktion.

Stk. 5. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere regler om, i hvilke andre tilfælde der skal ses bort fra erstatning for tab af erhvervsevne, der udbetales som følge af personskade.

Stk. 6. Kommunen ser endvidere bort fra legater, der er fritaget for beskatning efter ligningslovens § 7, nr. 6, og fra formue, som skyldes beløb, der er udbetalt som godtgørelse for varigt men og ikkeøkonomisk skade samt ydelser fra godkendte sociale fonde, stiftelser, foreninger m.v., der er fritaget for beskatning hos modtageren, jf. ligningslovens § 7, nr. 22.

Stk. 7. For personer, der deltager i en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, skal kommunen tillige se bort fra ansøgerens og dennes ægtefælles formue.

Stk. 8. Kommunen ser bort fra engangsbeløb på op til 150.000 kr. pr. forsikringsbegivenhed, der udbetales fra forsikring mod visse kritiske sygdomme. Der ses bort fra forsikringsbeløb i op til 5 år efter beløbets udbetaling.

§ 15. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler for, i hvilke tilfælde der ses bort fra formue i form af kapitalpensioner, anden opsparing, der er beregnet til fratræden fra arbejdsmarkedet, og livsforsikringer m.v. med tilbagekøbsret.

Reglerne om indtægter:

Uddrag af Lov om aktiv socialpolitik (aktivloven), Lov nr. 455 af 10. juni 1997, senest bekendtgjort i lovbekendtgørelse nr. 241 af 12. februar 2021.

§ 30. Har ansøgeren og ægtefællen indtægter, trækkes disse fra i hjælpen, jf. dog §§ 31-33. Stk. 2. Når hjælpen til en gift person beregnes efter § 26, stk. 3, trækker kommunen kun den del af den

anden ægtefælles indtægt fra, som overstiger beløbet i henholdsvis § 25, stk. 2, nr. 1 eller 2, afhængigt af om den pågældende har forsørgelsespligt over for børn eller ikke.

§ 31. Har ansøgeren eller ægtefællen arbejdsindtægter eller indtægter som led i tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, tilbud i medfør af selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet eller introduktionsprogrammet efter integrationsloven eller andre beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, ses der ved beregningen af integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp efter §§ 22-25 bort fra 25 kr. pr. udført arbejdstime, jf. dog stk. 2. Det beløb, der samlet kan ses bort fra, kan ikke beregnes på grundlag af mere end 160 timer pr. måned pr. person. Stk. 2. For personer, der deltager i en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, fradrages indtægter fra arbejde på op til 24.000 kr. pr. år ikke i hjælpen.

Stk. 3. For personer, der ikke har en fastsat arbejdstid, beregnes timetallet ud fra indtægten divideret med den omregningsfaktor, som er fastsat efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler for omregningen.

§ 32. Feriegodtgørelse efter ferielovgivningen og udbetalte ferietillæg til personer, der er ophørt med at modtage hjælp efter § 42 i lov om social service bliver trukket fra i hjælpen, når ferien holdes. Der kan kun foretages fradrag svarende til hjælpen for det antal dage, som feriegodtgørelsen eller ferietillægget er bestemt til at dække. Optjent ferie med feriegodtgørelse skal afholdes før ferie efter § 13, stk. 11.

§ 33. Der foretages ikke fradrag i hjælpen for:

- 1) Invaliditetsydelse, invaliditetsbeløb samt bistands- og plejetillæg efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v..
- 2) Godtgørelse efter §§ 82 og 83 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og hjælp efter integrationslovens § 23 f.
- 3) Vederlag som tilforordnet ved valg.
- 4) Legater, der er fritaget for beskatning efter ligningslovens § 7, nr. 6, og ydelser fra godkendte sociale fonde, stiftelser m.v., der er fritaget for beskatning hos modtageren, jf. ligningslovens § 7, nr. 22.
- 5) Børns indtægter og indtægter, der vedrører børn, bortset fra tilskud til pasning af egne børn efter § 86 i dagtilbudsloven.
- 6) Værdien af kost m.v. under indlæggelse på sygehus eller lignende behandlingsinstitutioner. Hvis sygehusopholdet har varet i mere end 3 måneder, kan der dog foretages fradrag svarende til den besparelse, der er en følge af indlæggelsen.
- 7) Transportgodtgørelse for dokumenterede udgifter til nødvendig transport ved udførelse af lønnet arbejde og ulønnet, frivilligt arbejde.
- 8) Efterbetaling af offentlige forsørgelsesydelse og øvrige offentlige sociale ydelser som følge af afgørelse eller dom. Det beløb, der ses bort fra, udgør differencen mellem den ydelse, der er udbetalt for perioden, og den retmæssige ydelse for perioden. Der ses bort fra efterbetalingen i 2 år efter udbetalingstidspunktet.

- 9) Lejeindtægter fra højst én logerende i ejer-, andels- eller lejebolig i overensstemmelse med lejelovens regler, som modtageren af hjælp samtidig selv er bosiddende i.
- 10) En danskbonus efter integrationsloven udbetalt til ansøgerens ægtefælle. Der ses bort fra danskbonus i 2 år efter udbetalingstidspunktet.

Stk. 2. De erstatninger for tab af erhvervsevne, der omtales i § 14, stk. 4 og 5, godtgørelse for varigt men og godtgørelse for ikke-økonomisk skade samt indtægter, der hidrører herfra, trækkes ikke fra i hjælpen.

Reglerne om tilbagebetaling gengives herunder:

Uddrag af Lov om aktiv socialpolitik (aktivloven), Lov nr. 455 af 10. juni 1997, senest bekendtgjort i lovebekendtgørelse nr. 241 af 12. februar 2021.

§ 91. Kommunen skal træffe afgørelse om tilbagebetaling,

- 1) når en person mod bedre vidende har undladt at give kommunen oplysninger som krævet efter § 74 d, stk. 4, og § 92, stk. 4, i denne lov, integrationslovens § 49, stk. 2, eller § 11, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område,
- 2) når en person mod bedre vidende uberettiget har modtaget ydelser efter denne lov,
- 3) når en person har modtaget hjælp efter § 12, stk. 2, og efterfølgende får udbetalt uddannelsesstøtte efter SU-loven, der dækker samme tidsrum,
- 4) når en person er omfattet af en sanktion efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. eller
- 5) når en person er dømt for overtrædelse af straffelovens § 101 a, stk. 1, § 114 c, stk. 3, §§ 114 d, 114 e eller 114 g for forhold begået i udlandet, straffelovens § 114 j, stk. 1, eller et udrejseforbud fastsat i medfør af § 2 b, stk. 1, i lov om pas til danske statsborgere m.v.

Stk. 2. Kommunen skal træffe afgørelse om tilbagebetaling efter stk. 1, nr. 5. Det gælder, uanset om kommunen tidligere har truffet afgørelse om tilbagebetaling af en ydelse efter § 91, stk. 1, nr. 14, for samme periode.

Stk. 3. Kommunen skal træffe afgørelse om tilbagebetaling af udbetalte ydelser efter kapitel 4, 6, 6 a, 6 b og 7, hvis ydelserne overstiger niveauet for integrationsydelse efter § 22, stk. 2 og 3, for den periode, der er nævnt i §§ 10 f og 10 h.

Stk. 4. Udbetaling Danmark skal træffe afgørelse om tilbagebetaling,

- 1) når en person mod bedre vidende har undladt at give Udbetaling Danmark oplysninger som krævet efter § 4 i lov om Udbetaling Danmark, eller
- 2) når en person mod bedre vidende uberettiget har modtaget ydelser efter §§ 6 eller 85 a i denne lov.

III. Generelt

Tilbagebetaling

Formålet med reglerne om tilbagebetaling, i de sager som vi behandler her på mødet, er at sikre, at kommunen kan kræve tilbagebetaling af ydelser efter reglerne om ond tro, hvis borgeren har tilsidesat sin oplysningspligt, eller hvis borgeren har modtaget hjælpen mod bedre vidende.

Fradrag for indtægt

Formålet med reglerne om fradrag for indtægter er, at indtægter, der kan tjene til ansøgerens forsørgelse, skal trækkes fra i hjælpen, således at der kun udbetales hjælp, hvis modtageren ikke har anden forsørgelse. Som følge af den gensidige forsørgelsespligt, skal ansøgerens ægtefælles indtægter også trækkes fra.

Reglerne og praksis på området er funderet i principperne om, at kontanthjælp, uddannelseshjælp og selvforøgelses- og hjemrejseydelse/overgangsydelse (herefter benævnt kontanthjælp mv.) er det underste økonomiske sikkerhedsnet for personer uden anden forsørgelse. Reglerne om behandling af indtægter og krav om tilbagebetaling skal forstås i lyset af disse principper.

Formue

Hvis borgeren eller borgerens ægtefælle har formue, der overstiger 10.000 kr./20.000 kr., har borgeren ikke ret til hjælp, jf. aktivloven § 14, stk. 1.

Formålet med reglen er at sikre, at der kun udbetales hjælp, hvis borgeren ikke har anden forsørgelse. Da der er gensidig forsørgelsespligt, jf. aktivloven § 2, kan borger heller ikke modtage hjælp, hvis borgerens ægtefælles formue kan dække borgerens forsørgelse. Reglerne og praksis på området er funderet i principperne om, at kontanthjælp, uddannelseshjælp og selvforøgelses- og hjemrejseydelse/overgangsydelse (herefter benævnt kontanthjælp mv.) er det underste økonomiske sikkerhedsnet for personer uden anden forsørgelse. Reglerne om behandling af formue skal forstås i lyset af disse principper.

Ved behandling af sager hvor borger har formue, skal kommunen forholde sig til følgende spørgsmål:

1. Er der tale om formue i aktivlovens forstand?
2. Tilhører formuen borger eller borgers ægtefælle?
3. Skal der ses bort fra formuen efter undtagelsesreglerne?
4. Er formuen til rådighed for borgeren?
5. Er formue i behold?
6. Hvis borgeren har formue i behold og til rådighed, skal der gives afslag på hjælp eller hjælpen skal ophøre, og kommunen skal beregne, hvor længe borgeren skal leve af formuen og tage stilling til, om borgeren evt. skal tilbagebetale hjælp for en periode.
7. Hvis formuen ikke er i behold, skal der tages stilling til, om formuen er forbrugt uforsvarligt, og om hjælpen derfor skal ydes mod tilbagebetaling, jf. § 93.

IV. Betingelser for tilbagebetaling

Det er en fælles betingelse for krav om tilbagebetaling af hjælp på grund af tilsidesat oplysningspligt og tilbagebetaling af hjælp, fordi hjælpen er modtaget mod bedre vidende, at borgeren har modtaget hjælp, som borgeren ikke havde ret til. Borgeren skal altså uberettiget have modtaget hjælp.

Tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, jf. § 91, stk. 1, nr. 1

Det er en betingelse for, at kræve tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, at borgeren har undladt at give oplysninger til kommunen, som der var pligt til at give. Det skal også være sket mod bedre vidende. Det betyder, at borgeren vidste eller burde have vidst, at borgeren skulle have oplyst kommunen om ændringerne i forholdene. Det kan for eksempel være en indtægt, som borgeren ikke har givet kommunen oplysninger om.

Der kan kræves tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, hvis borgeren er vejledt om, at han eller hun skal oplyse om det forhold, der medfører, at ydelsen er modtaget uberettiget, og borgeren ikke rettidigt har oplyst herom. Det er ikke en betingelse for at kræve tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, at borgeren er eller burde være klar over, at der ikke er ret til hjælpen. Det er tilstrækkeligt, at borgeren er eller burde være klar over, at der er pligt til at oplyse. Dette skyldes, at kommunen, når den modtager oplysningen, har anledning til at vejlede borgeren om retsvirkningen.

Oplysningspligten er tilsidesat mod bedre vidende, hvis borgeren kan udlede af den skriftlige vejledning om oplysningspligten, at der er pligt til at give kommunen en bestemt oplysning, men borgeren ikke gør det. Det er således en forudsætning for at træffe afgørelse efter denne bestemmelse, at borgeren er blevet vejledt om sin oplysningspligt og om, hvilke typer af ændringer, der kan have betydning for hjælpen og derfor skal oplyses.

Oplysningspligten er overholdt, hvis borgeren oplyser om ændringerne hurtigst muligt efter, at han eller hun bliver bekendt med disse, også selv om kommunen ikke kan nå at standse hjælpen eller beregne hjælpen for den aktuelle periode korrekt.

Tilbagebetaling af ydelser, der er modtaget mod bedre vidende, jf. § 91, stk. 1, nr. 2

Der kan også kræves tilbagebetaling, når en borger mod bedre vidende har modtaget hjælp, som han eller hun ikke havde ret til. Det er ikke en betingelse for at kræve tilbagebetaling af hjælp, der er modtaget uberettiget og mod bedre vidende, at kommunen har vejledt borgeren. Det er dog en betingelse, at det kan dokumenteres, at borgeren vidste eller burde vide, at der ikke var ret til hjælpen i den aktuelle situation.

Dette kan blandt andet dokumenteres, hvis det ud af den givne vejledning med tilstrækkelig tydelighed kan udledes, at der ikke er ret til hjælp i den givne situation.

Andre omstændigheder kan også føre til, at borgeren ved eller burde vide, at hjælpen er modtaget uberettiget.

Hvis borgeren tidligere har været i samme situation, og kommunen har truffet afgørelse om ophør, fradrag eller tilbagebetaling, vil borgeren vide eller burde vide, at der i en tilsvarende situation ikke er ret til hjælp.

V. Fradrag for indtægt

Hovedreglen er, at ansøgerens og ægtefællens indtægter skal fratrækkes krone for krone i den beregnede kontanthjælp. Indtægter skal trækkes fra, uanset hvordan de behandles skattemæssigt.

Indtægten trækkes fra på udbetalingstidspunktet.

Lønindtægter

Lønindtægter trækkes først fra efter, at indtægten er reduceret med udgiften til arbejdsmarkedsbidrag, ATP-bidrag og eventuelle kollektive pensionsbidrag.

Efter Ankestyrelsens praksis reduceres indtægten også med beløb henlagt til feriepenge, da feriepenge fradrages, når de udbetales.

Ved arbejdsindtægter eller indtægter som led i aktivering eller andre beskæftigelsesfremmende ses der bort fra et arbejdstimefradrag pr. udført arbejdstime. Hvis timetallet ikke kendes, divideres indtægten med en omregningsfaktor for at kunne opgøre antallet af beskæftigede timer.

Kun reelle indtægter

Det er en betingelse, at borgeren reelt får indtægten. Det forhold alene, at borgeren har mulighed for at få en indtægt, kan ikke medføre fradrag.

Feriegodtgørelse

Om feriepenge gælder særligt, at disse som udgangspunkt skal trækkes fra med det antal dage, som feriegodtgørelsen er bestemt til at dække, når ferien holdes. Ferien skal være aftalt med kommunen.

Hvis borgeren ikke holder ferie, trækkes feriepengene fra krone for krone.

Overløb

Hvis en indtægt ikke kan trækkes fuldt ud fra i udbetalingsmåneden, fordi den overstiger hjælpen i den pågældende måned, skal den overskydende del trækkes fra i den eller de efterfølgende måneder (overløb). I en ansøgningsmåned, hvor hjælpen er bevilliget senere end den 1. i måneden, er det kun den del af indtægten, som overstiger en fuld måneds hjælp, som kan trækkes fra i næste måned.

Særligt om ophørsmåneden

En ydelsesmodtager, der starter i ordinært fuldtidsarbejde efter den 1. i en måned, kan være berettiget til udbetaling af supplerende kontanthjælp for den del af ophørsmåneden, hvor han eller hun var ledig og stod til rådighed for arbejdsmarkedet, hvis der både er et tidsmæssigt

forsørgelsesslip i den efterfølgende måned, og der samtidig er et økonomisk behov for hjælp til forsørgelse.

Det skal således først vurderes, om ydelsesmodtageren har et forsørgelsesslip i måneden efter ophørs måneden. Herefter skal forsørgelsesslipet omregnes til et økonomisk behov for hjælp til forsørgelse. Først herefter kan der beregnes evt. supplerende hjælp.

VI. Formue

Det er en konkret vurdering, hvad der er formue. Men formue er fx:

- Penge, både kontanter og indestående på konti
- Overskydende skat
- Lån, der er udbetalt (men en lånemulighed er derimod ikke formue)
- Værdier som hurtigt kan omsættes til penge, fx aktier, obligationer, værdipapirer, guld, sølv mv.
- Pensioner
- Kostbart indbo, fx malerier, tæpper og indbo ud over det normale
- Lotterigevinster, arv og gaver
- Biler
- Fast ejendom
- Opsparet kontanthjælp

Det kan i visse tilfælde være vanskeligt at afgrænse formue over for indtægter. Som tommelfingerregel kan beløb defineres som formue, hvis det er fremkommet ved opsparing/ophobning eller lignende, eller hvis pengebeløbet ikke kan defineres som en indtægt.

Efter Ankestyrelsens praksis skal der ved opgørelse af formue, som står på ansøgerens bankkonto, ses bort fra beløb, der omkring opgørelsestidspunktet er modtaget til dækning af leveomkostninger som fx kontanthjælp mv. Disse beløb er indtægter, som er beregnet til at dække borgers forsørgelse den efterfølgende måned, uden at det får betydning for retten til hjælpen i forhold til formuereglerne.

Kommunen skal normalt se bort fra formue i form af ejerbolig eller andelsbolig, hvis ansøgeren/familien bor der. Hvis der er en betydelig friværdi i boligen, kan kommunen ud fra en konkret vurdering henvise ansøgeren til at optage lån, forudsat at den pågældende vil kunne klare de øgede boligudgifter, der følger med lånet.

Det er en betingelse for, at en borger kan henvises til at leve af en formue, at formuen tilhører den pågældende eller ægtefællen.

Udgangspunktet er, at beløb, der er indsat på borgerens konto, tilhører borgeren selv. Formue, der tilhører børnene, kan forældre derimod ikke råde over, og sådan formue skal ikke indgå.

For konti med flere ejere er udgangspunktet, at et ejerforhold på 50/50 lægges til grund, medmindre andet er registreret hos banken eller hos SKAT.

Det formelle ejerforhold er som udgangspunkt dokumentation for ejerforholdet.

For biler vil registreringen i motorregistret altid være udtryk for ejerforholdet, da det er en sikringsakt, der sikrer rådighed, og som tredjemand skal kunne støtte ret på.

Ved tinglyst ejerforhold til fast ejendom vil tingbogens udvisende på samme måde være afgørende.

Undtagelser

Udgangspunktet er, at alle formuegoder indgår i formuevurderingen.

Aktivlovens § 14, stk. 1-8, og § 15, jf. bekendtgørelse om kapitalpensioner m.v., indeholder dog en række nærmere specificerede undtagelser fra hovedreglen. Der er tale om en udtømmende opremsning af, hvilke beløb der skal ses bort fra ved opgørelsen af formuen:

1. Beløb på op til 10.000 kr. for ugifte, for ægtefæller beløb på op til 20.000 kr. tilsammen, § 14, stk. 1
2. Den del af en formue, der er nødvendig for at kunne bevare eller opnå en nødvendig boligstandard, § 14, stk. 2
3. Den del af en formue, der bør bevares af hensyn til ansøgerens og familiens erhvervs- eller uddannelsesmuligheder, § 14, stk. 2
4. Formue i form af efterbetaling af offentlige forsørgelsesydelse og øvrige offentlige sociale ydelser som følge af afgørelse eller dom i 2 år efter udbetalingstidspunktet, jf. § 14, stk. 3
5. Særlige tilfælde af erstatning for tab af erhvervsevne, jf. § 14, stk. 4 og 5
6. Særlige legater, der er fritaget for beskatning, jf. § 14, stk. 6
7. Godtgørelse for varigt men og ikke-økonomisk skade jf. § 14, stk. 6
8. Ydelser fra godkendte sociale fonde, stiftelser m.v. der er fritaget for beskatning jf. § 14, stk. 6
9. For personer, der deltager i en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, skal kommunen tillige se bort fra ansøgerens og dennes ægtefælles formue, jf. § 14, stk. 7
10. Engangserstatninger fra forsikring mod visse kritiske sygdomme i 5 år efter udbetalingen. jf. § 14, stk. 8
11. Kapitalpensioner og aldersopsparing i 6 måneder og herefter under en bagatelgrænse, jf. § 15 + bekendtgørelse

Er formuen til rådighed?

Der skal være tale om formue, der kan dække forsørgelsen, dvs. formue der er let omsættelig. Let omsættelig formue er f.eks. aktier, obligationer eller en bil.

Det betyder, at f.eks. båndlagte midler ikke indgår i formuevurderingen, ligesom midler, man i øvrigt er afskåret fra at bruge, eller genstande man retligt eller praktisk er afskåret fra at sælge, ikke kan indgå.

Er formuen i behold?

Det er en betingelse for, at der kan træffes afgørelse om afslag på hjælp eller standsning af hjælp, at borgeren reelt har formue i behold, så den kan bruges til forsørgelse. Kommunen skal konkret undersøge og vurdere, om formuen er i behold og til rådighed. Hvis formuen er forbrugt, kan der ikke gives afslag på hjælp eller træffes afgørelse om ophør af hjælp.

Hvis et beløb er hævet kontant, er udgangspunktet, at beløbet fortsat er til rådighed til forsørgelse. Borgeren har dog mulighed for at dokumentere eller sandsynliggøre, at en kontant formue er forbrugt, f.eks. ved kvittering fra modtageren eller udskrift fra modtagerens konto, der dokumenterer, at beløbet er indsat på kontoen i forbindelse med betalingen. Andre konkrete forhold kan dog også dokumentere eller sandsynliggøre forbruget.

Hvis et beløb er overført til en konto, der ikke tilhører borger, er udgangspunktet, at beløbet ikke længere er til rådighed til forsørgelse. Det kan dog konkret vurderes, at borger har bevaret rådigheden over formuen.

Formuen må anses for bevaret, hvis det forhold, som ligger til grund for overførslen (gældsforhold eller gaveforhold), ikke vurderes at være reelt. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis:

1. overførslen er sket til en person, som borgeren har en personlig relation til,
2. overførslen er sket på et tidspunkt, hvor borgeren får hjælp eller må forvente at få brug for hjælp til forsørgelse, og
3. borgerens begrundelse for overførslen ikke kan dokumenteres eller sandsynliggøres.

Særligt om gæld

Borger begrundes ofte overførslen af formuen med, at der er betalt gæld. Hvis borger oplyser, at pengene ikke længere er til rådighed, fordi beløbet er brugt til tilbagebetaling af gæld, skal det undersøges, hvorvidt borgerens oplysninger herom kan dokumenteres eller sandsynliggøres.

Særligt om gaver:

Borger oplyser ofte, at borger har foræret formue væk som gave. Hvis der er tale om reel gave, er formue ikke længere i behold. Men hvis gaven ikke er reel, kan formuen anses som bevaret.

Gaveforhold kan sandsynliggøres ved borgers forklaring eller parternes samstemmende forklaring om gaven, hvis denne forklaring understøttes af andre faktiske forhold i sagen. Et element ved vurderingen af, om et gaveforhold er sandsynliggjort, vil være gavens størrelse i forhold til det sædvanlige gaveniveau parterne imellem, samt om der har været en særlig anledning til at give gaven.

Særligt om overførsler mellem forældre og børn:

Ved vurderingen af transaktioner mellem børn og forældre skal der bl.a. lægges vægt på, at børn under 18 år ikke kan stifte gæld til forældrene, da forældrene har forsørgelsespligt over for barnet. Det vil også være et element, at det ikke er usædvanligt, at forældre hjælper deres voksne børn (over 18 år) økonomisk, når de har brug for det. Der er således en formodning for, at overførsler fra forældre til børn, og periodevis betaling af børns udgifter, kost og logi ikke skal tilbagebetales, medmindre der er faste holdepunkter for et etableret låneforhold.

Formueopgørelsen

Formue opgøres som udgangspunkt som summen af borgerens aktive/positive værdier uden fradrag for passive/negative værdier. Det betyder, at formue ikke opgøres som summen af borgerens samlede aktive/positive værdier fratrukket summen af borgerens samlede gæld.

Hvis borger har dokumenteret gæld med pant i et formuegode, f.eks. en bil eller et sommerhus, ses der dog bort fra denne gæld ved opgørelsen af formuen. Det er så friværdien, der indgår i formueopgørelsen.

VII. Praksis om tilbagebetaling

Listen er ikke udtømmende:

Ankestyrelsens principmeddelelse O-129-97 fastslår, at der skal ske tilbagebetaling af den faktisk bevilgede hjælp i tilfælde, hvor der bliver ydet hjælp med tilbagebetalingspligt. I tilfælde, hvor der er bevilget hjælp med et skattepligtigt beløb, er det således bruttobeløbet, der skal tilbagebetales, uafhængig af, hvorledes den ydede hjælp i øvrigt er behandlet skattemæssigt, da der ikke i bistandslovens (nu aktivlovens) bestemmelser er hjemmel til at foretage en skattemæssig omberegning af den ydede hjælp sideløbende med, at tilbagebetalingen finder sted.

Ankestyrelsens principafgørelse 21-19 fastslår bl.a., at der ikke er ret til den bagudbetalte hjælp, når en borger overgår til en forudbetalt ydelse, f.eks. SU. Dette skyldes, at forsørgelsen er dækket af en anden ydelse. Den sociale begivenhed er derfor ophørt.

Hvis reglerne om dobbeltforsørgelse ikke kan anvendes, og hjælpen er modtaget uberettiget, skal det undersøges, om oplysningspligten er tilsidesat, eller om hjælpen er modtaget mod bedre vidende. Der kan kræves tilbagebetaling, hvis ydelsen er modtaget mod bedre vidende. Det vil sige, hvis borgeren vidste eller burde vide, at der ikke var ret til den bagudbetalte hjælp ved overgang til forudbetalt SU.

Ankestyrelsens principafgørelse 22-19 fastslår bl.a., at oplysningspligten er overholdt, hvis borgeren oplyser om ændringerne hurtigst muligt efter, at han eller hun bliver bekendt med disse, også selv om kommunen ikke kan nå at standse hjælpen eller beregne hjælpen for den aktuelle periode korrekt. Oplysningspligten er også overholdt, hvis borgeren oplyser om ændringerne på et tidspunkt, hvor kommunen stadig kan nå at standse hjælpen eller beregne hjælpen for den aktuelle periode korrekt, selv om det ikke sker hurtigst muligt efter, at han eller hun er blevet bekendt med

ændringerne. Der skal træffes afgørelse om tilbagebetaling af uberettiget modtaget hjælp, hvis borgeren mod bedre vidende har tilsidesat sin oplysningspligt omkring de forhold, der medfører en ændret ret til hjælp. Oplysningspligten er tilsidesat mod bedre vidende, hvis borgeren kan udlede af den skriftlige vejledning om oplysningspligten, at der er pligt til at give kommunen en bestemt oplysning, men borgeren ikke gør det. Det er således en forudsætning for at træffe afgørelse efter denne bestemmelse, at borgeren er blevet vejledt om sin oplysningspligt og om, hvilke typer af ændringer, der kan have betydning for hjælpen og derfor skal oplyses.

Hjælpen er modtaget mod bedre vidende, hvis borgeren i den aktuelle situation ved eller burde vide, at han eller hun ikke har ret til hjælp eller har modtaget for meget i hjælp. Er borgeren vejledt skriftligt, f.eks. om sin oplysningspligt, og kan det af vejledningen udledes, at der ikke er ret til hjælp i den aktuelle situation, har borgeren modtaget hjælp mod bedre vidende. Andre omstændigheder kan også føre til, at borgeren ved eller burde vide, at hjælpen er modtaget uberettiget. Hvis borgeren tidligere har været i samme situation, og kommunen har truffet afgørelse om ophør, fradrag eller tilbagebetaling, vil borgeren vide eller burde vide, der i en tilsvarende situation ikke er ret til hjælp.

VIII. De konkrete mødesager

Vi har valgt at fremlægge 34 konkrete sager (17 dobbeltsager) for at belyse Ankestyrelsens praksis om tilbagebetaling, når der har været indtægter, der ikke er trukket fra på udbetalingstidspunktet eller borgeren har haft formue.

Sagerne optræder med 2 journalnumre, da sagen både indeholder en afgørelse om formue eller fradrag for indtægter og tilbagebetaling.

I 11 dobbeltsager har vi indstillet til stadfæstelse i kommunens afgørelser.

I 4 dobbeltsager har vi indstillet til stadfæstelse af at borgeren skal tilbagebetale hjælp, men til hjemvisning eller ændring i forhold til kravets størrelse.

I 2 dobbeltsager har vi indstillet til ændring af kommunens afgørelse om tilbagebetaling, men vi har stadfæstet de underliggende afgørelser om fradrag for indtægt.